

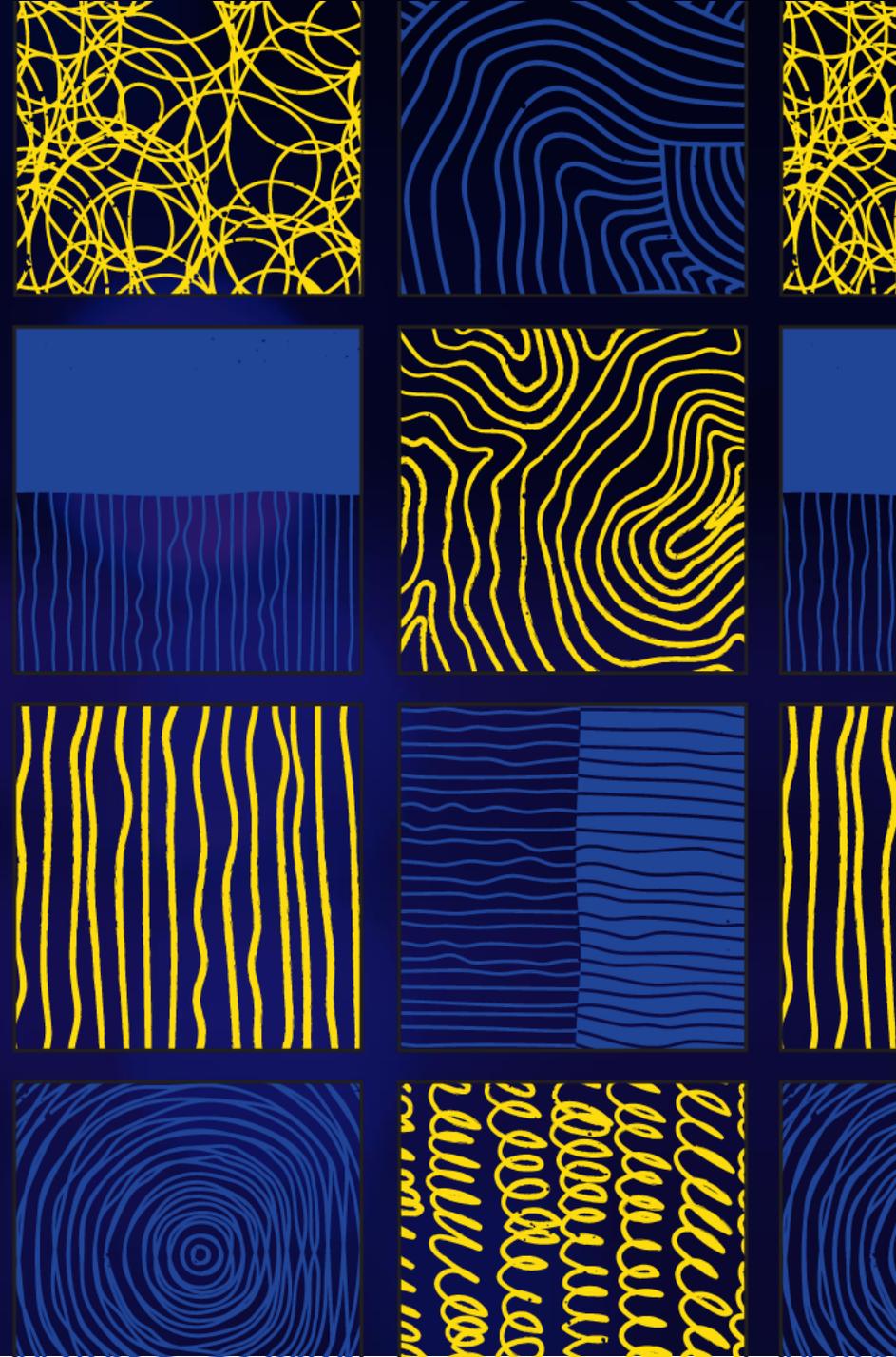

IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

**«Україна на шляху до Європейської патентної
конвенції: ключові виклики та нові можливості»
круглий стіл в УКРНОІВІ**

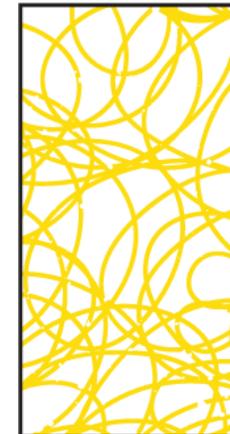
05 березня 2026 року

Європейська патентна конвенція:

Фокус уваги:

- виклики для ІР сфери
- інституційні наслідки: трансформація функцій та сервісів УКРНОІВІ, врахування статусу МПО/ОМПЕ
- інструменти подолання викликів
- конкурентні переваги для українських заявників: централізована європейська процедура патентування
- інструменти підтримки винахідників, МСП, стартапів: фінансові, консультаційні та просвітницькі механізми
- професійна спільнота: підтримка та нові можливості для українських патентних повірених

Виклики для ІР сфери: ІР офіс

- **Конкуренція за заявника з ЕРО**
 - Заявник отримує додатковий маршрут для реєстрації патенту в Україні. На відміну від системи РСТ, яка передбачає експертизу національним офісом, процедура ЕРС фіксує експертизу за ЕРО
 - Прогнозується (на підставі досвіду Чорногорії, Сербії, Хорватії, Латвії, Литви, Польщі, Румунії, Угорщини), що **іноземні заявники**, які обирали маршрут за процедурою РСТ або національною процедурою в Україні, обиратимуть маршрут ЕРО
- **Україна делегує:**
 - визначення новизни, винахідницького рівня, промислової придатності — Європейському патентному відомству
- **Наслідок:**
 - обмеження можливості врахування національних економічних або безпекових інтересів?
 - зменшення ролі українського патенту як інструменту промислової політики?
 - централізація експертизи в межах європейської системи патентування?
 - функціональне ослаблення експертизи УКРНОІВІ:
 - зменшується складність національних кейсів
 - знижується рівень кваліфікації через брак практики
 - виникає відтік кадрів

Виклики для ІР сфери: бізнес

- **Централізована недійсність (central attack)**
 - це процедура, за якої патент може бути оскаржений і визнаний недійсним через єдину процедуру в ЄПВ.
- Патент визнаний недійсним/припинений ЄПВ — втрачає дію в усіх державах-членах ЄПК
- **Виклик:**
 - українські суди не мають юрисдикції щодо оскарження рішення ЄПВ
 - український бізнес залежить від процедур в ЄПВ
- **Практичний ефект:**
 - збільшення витрат для українських компаній на участь у процедурах опозиції в ЄПВ
 - концентрація спорів поза межами України

Виклики для ІР сфери: МСП

- **Ризик «патентної інфляції»**
 - розширення патентної охорони відбувається автоматично
 - достатньо сплатити збір
 - надати переклад українською мовою (переговорна опція України)
- **Для України це означає:**
 - збільшення кількості чинних патентів іноземних компаній
 - ускладнення доступу МСП до технологій?
- **Досвід нових членів ЄПК (країни Центральної Європи після 2000 року) показує:**
 - частка іноземних патентів перевищує 85 - 90% від загальної кількості чинних патентів
 - в Україні частка іноземних заявників становить 57 - 62%
 - національні заявники стають менш конкурентними
- **Важливо:** при цьому частка національних заявників залишається стабільною, а зі зміною структури економіки – збільшується

Виклики для ІР сфери: патентні повірені

- **Зменшення обсягу національних патентних заявок від іноземних заявників**
 - Приєднання до ЕРС створює альтернативний маршрут отримання патенту
 - Заявники можуть обирати:
 - національний патент
 - РСТ
 - європейський патент (ЕРС).
- **Практика нових держав ЕРС показує:**
 - значне скорочення національних заявок від іноземних заявників
- **Дослідження ЕРО:**
 - після вступу держав до ЕРС більшість іноземних заявників переходить на європейський маршрут
- **Це безпосередньо зменшує:**
 - кількість доручень для національних патентних повірених

Виклики для ІР сфери: воєнний стан

- **Виклики в умовах воєнного стану**
 - Патентування dual-use технологій іноземними суб'єктами
 - Обмеження можливостей оперативного втручання держави
 - Потенційна складність застосування механізмів примусових ліцензій
- **Виклики для національних заявників**
- **Ризик небажаного розкриття чутливої інформації через “патентну” публічність ЕРС**
- **Секретність винаходів**
 - ЕРС прямо визнає національну секретність як бар'єр для передачі в ЕПО (Article 77)
 - Якщо предмет європейської заявки “засекречено”, така заявка не надсилається до ЕПО.
- ЕРС допускає національний режим секретності, але тоді никає/відкладається доступ до європейського маршруту.
- Для України важливо щоб правова модель не створювала “обхід” національної перевірки на держтаємницю шляхом прямого подання до ЕПО.
 - переговорна опція України – подання національних заявок виключно через ІР офіс

Виклики для ІР сфери: воєнний стан

- **Експортний контроль і трансфер технологій: патент як “канал передачі” знань**
 - патентна заявка (особливо з кресленнями/прикладними реалізаціями) може розглядатись як передача технічної інформації. Для dual-use/військових рішень це перетинається з режимом експортного контролю
 - виклик у практиці: при ЕРС-маршруті частина R&D-суб’єктів буде прагнути «забронювати» пріоритет і ринок через ЕРО, але одночасно потрібно забезпечити, щоб подання/розкриття не порушувало вимоги експортного контролю та не створювало неконтрольованого розповсюдження технічних даних
- **Інституційні виклики для України**
 - Нормативне зшивання: потрібно узгодити модель подання/перевірки (держтаємниця + експортконтроль) з можливістю подання за ЕРС (в т.ч. щоб виключити «обхід» національного фільтра через пряме подання до ЕРО).
 - процедури секретних/dual-use винаходів: ЕРС визнає режим “made secret” і заборону пересилання до ЕРО, але Україні потрібні чіткі внутрішні критерії/процедури класифікації та маршрутизації таких заявок

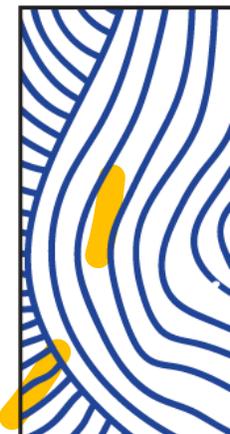
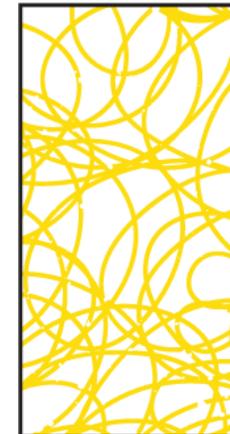
Інструменти подолання викликів: ІР офіс

- Підвищення стандартів якості та розширення сервісів УКРНОІВІ
 - істотне скорочення строків видачі національних патентів (швидше ніж в ЄПВ) (fast-track examination; green channel для оборонних та критичних технологій)
 - вартість національного патентування
 - посилення внутрішньої системи контролю якості (QMS)
 - запровадження стандартів, сумісних із практикою ЄПВ, узгодженість з практикою ЄПВ
 - модернізація ІТ інструментів
 - патентно-інформаційні пошуки (в процедурах набуття, здійснення, оспорення та захисту прав)

Інструменти подолання викликів: ІР офіс

- Програми міжнародної співпраці:
 - використання РРН, без заміщення національної експертизи
 - пошукові кооперації з ІР офісами
 - залучення УкрНІВІ до міжнародних процедур
 - активна участь в робочих органах ЄПО
 - делегування експертів до технічних комітетів
 - просування МПО/ОМПЕ

Інструменти подолання викликів: ІР офіс

- **Посилення ролі українського патенту в економіці:**
 - повне приведення національного законодавства щодо патентів у відповідність до *acquis* ЄС
 - запровадження податкових режимів для доходів від використання винаходів
 - удосконалення законодавства, яке забезпечує оборотоздатність патентів (кредитування, страхування, інвестиції, застава, управління активами тощо)
 - інтеграція патентів у державні інноваційні та грантові програми: патент має виступати критерієм технологічної готовності проекту

Інструменти подолання викликів: ІР офіс

- **Посилення ролі українського корисної моделі:**
 - збереження стислих строків реєстрації КМ
 - удосконалення національного законодавства щодо корисних моделей з урахуванням кращих практик країн ЄС
 - розширення об'єктності корисної моделі?
 - запровадження практики підготовки інформаційних пошуків щодо новизни корисної моделі після реєстрації та їх оприлюднення на сайті УКРНОІВІ?
 - уведення обов'язку власника КМ отримати висновок УКРНОІВІ щодо відповідності КМ умовам правової охорони в процедурах комерціалізації та захисту прав?
- Досвід країн членів ЄС свідчить, що КМ є:
 - ключовим інструментом для МСП
 - популярною альтернативою складному та дорогому патентуванню
 - швидким захистом інновацій

Інструменти подолання викликів: національні МСП

- Підтримка національних МСП
 - Приклад: Комплексна програма «Конкурентоспроможна Київщина». МСП та ФОП Київської області можуть отримати компенсацію витрат на дії, пов'язані з охороною ОПІВ
 - Передбачити компенсацію % зборів для:
 - МСП
 - університетів
 - стартапів
 - оборонного сектору
 - ваучери на патентування
 - гранти на підготовку та подачу національних заявок
 - часткове фінансування патентного пошуку та представництва
 - програми підтримки бізнесу: SME Fund

Інструменти подолання викликів: національні патентні повірені

Гармонізація правового статусу професії

Мета: узгодження національних вимог до професії з положеннями ЕРС, зокрема Art. 134 ЕРС, який регулює професійне представництво перед ЕРО

Основні заходи

перегляд кваліфікаційних вимог до патентних повірених з урахуванням стандартів Art. 134 ЕРС

гармонізація правил професійної етики з Кодексом поведінки Institute of Professional Representatives before the EPO (EPI)

визначення механізму врахування професійного досвіду українських патентних повірених у разі складання European Qualifying Examination (EQE)

узгодження національних процедур представництва із практикою ЕРО

Інституційний розвиток професійного самоврядування

Мета: створення моделі професійного регулювання, сумісної з європейською системою самоврядування представників у патентних справах.

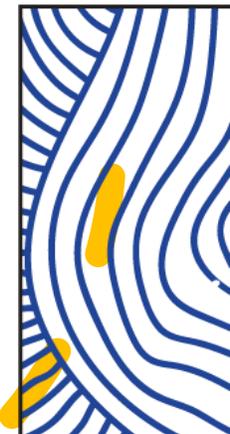
Основні заходи

посилення ролі професійної організації патентних повірених як органу самоврядування

створення дисциплінарних процедур для контролю професійної діяльності

гармонізація дисциплінарних механізмів із практикою ЕРІ

запровадження системи CPD (Continuous Professional Development) як обов'язкової вимоги для підтримання професійного статусу

Інструменти подолання викликів: національні патентні повірені

Освітні та кваліфікаційні програми

Мета: підготовка українських патентних повірених до роботи у процедурній системі ЕРС

Основні заходи

сприяння в підготовці до EQE

організація спеціалізованих курсів з практики ЕРО

спрощена процедура допуску до EQE для чинних патентних повірених (перехідний механізм)

співпраця з європейськими навчальними центрами (ЕРО, CEIP, EPI)

поширення практики Boards of Appeal of the EPO

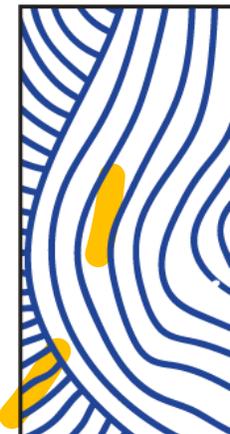
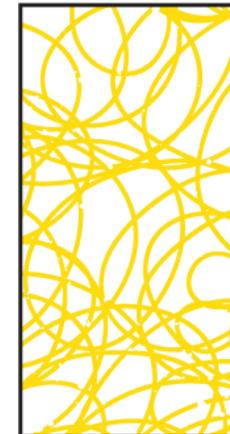
Мовна підготовка

Мета: забезпечення здатності українських патентних повірених працювати у процедурі ЕРО

Основні заходи

підготовка до роботи з процесуальною документацією ЕРО

навчання роботі з EPO Guidelines for Examination та рішеннями Boards of Appeal

Інструменти подолання викликів: національні патентні повірені

Захист національного ринку професійних послуг

Мета: забезпечення конкурентоспроможності українських патентних повірених після інтеграції до системи ЕРС

Основні заходи

посилення правил представництва іноземних осіб в Україні

встановлення вимоги співпраці іноземних представників із українськими патентними повіреними у національних процедурах

Закріплення ролі українських повірених у процедурах:

представництва в Апеляційній палаті
судового захисту патентних прав
трансферу технологій

Нові можливості

Доступ до єдиної процедури в межах Європейської патентної організації (ЕРС-система)

Після приєднання України до ЕРС українські заявники отримають можливість подавати одну європейську заявку до ЕРО з подальшою валідацією у вибраних державах-учасницях

Конкурентна перевага:

- зменшення трансакційних витрат на паралельні національні подання
- централізований пошук і експертиза
- підвищення передбачуваності правової охорони

За даними ЕРО, європейський патент забезпечує охоплення ринку понад 450 млн споживачів (держави ЕРС), що формує масштаб ринку, недосяжний через виключно національну модель

Нові можливості

- Підвищення якості патенту як активу
- Експертиза в ЕРО здійснюється відповідно до:
 - Guidelines for Examination in the EPO
 - практики Апеляційних палат ЕРО
 - жорстких критеріїв новизни, винахідницького рівня (Art. 54, 56 EPC)
- Конкурентна перевага:
 - патент, виданий ЕРО, сприймається як «якісний маркер» для інвесторів
 - зростає вартість активу при due diligence
 - полегшується укладення ліцензійних договорів
- європейські патенти мають вищу середню комерційну цінність порівняно з національними патентами країн із менш суворою експертизою.

Нові можливості

- Інституційне зниження бар'єрів участі українських заявників у централізованих процедурах ЕРО (включно з опозицією) та поширення їх результатів на територію України
 - ЕРС (Art. 99–105) передбачає централізовану процедуру опозиції.
- Конкурентна перевага:
 - можливість централізовано оскаржити патент конкурента
 - зниження витрат на судові процеси у багатьох юрисдикціях
 - очищення ринку від слабких патентів.
- Для українських заявників це означає інструмент захисту від агресивних або «стратегічних» патентів у Європі
- Перевага полягає не у формальному доступі, а в зниженні бар'єрів та трансакційних витрат.

Нові можливості

- **Інституційний ефект для української інноваційної екосистеми**
- Приєднання до ЕРС:
 - інтегрує Україну в європейський патентний простір
 - підвищує довіру до українських заявників
 - стимулює розвиток професії патентного повіреного за моделлю ері/EQE
- **Конкурентна перевага для заявників:**
 - зменшення інформаційної асиметрії при виході на ринок ЄС
 - покращення позицій у переговорах із венчурними фондами
 - підвищення шансів на участь у програмах Horizon Europe та оборонних інноваційних ініціативах

Стратегічна мета

- Використати приєднання України до ЄРС для інтеграції національної системи охорони винаходів до європейського патентного простору та посилення ролі інтелектуальної власності у розвитку інноваційної економіки
 - Ключові стратегічні напрями
 - гармонізація національної системи охорони винаходів із європейськими патентними стандартами
 - підвищення конкурентоспроможності українських технологій на європейському ринку
 - посилення ролі патентів у комерціалізації інновацій
 - розвиток інституційної спроможності ІР офісу
 - розвиток професії патентного повіреного

